

מסורת הש"ס

אמר להם הממונה

פרק שלישי יומא

כח.

מוסף רש"י

(א) [עירובין נד: ב"ב טז:]
(ב) [נ"י מוס' מגילה ו: ד"ה]
(ג) [מגילה ו: א] [מגילה ו: א]
(ד) [מנחות ק: ט] [אלה מין]
אילה קאמר כ"א כנשי
שנע"א

תורה אור השלם

1. למנצח על אילת
השחר קומור לךדור:
תהלים כב א

הגהות הב"ח

(א) הש"י ד"ה אימא כו
של ימות הוורק
המחממת את המלה:

רבינו חננאל

הרהורי עזירה. תאזן נשים קשים להכחיש את צדו יתיר מגופו של מעשה: ריחא דנישאר. המריח צדו נלי קשה לו ריח מאד שמתאווה לו: שילי דקייטא. אלו שיהיו סוף הקץ קשה מקייטא. קשה חומו מחוס הקץ של תמוז לפי שכבר נתחמם כל האויר וגוף הצריות בחוס הקץ שעבר עליו תמיד מתחמם הוא עתה בחוס קל ומזיק: וסימניך תנורא שגירא. תנורא שהוסק ביום פעמים ושלא חס הוא וזוהו להסיקו צענים מועטים: אישאר דסיקוא. קדחת של ימות החורף (ב) מחממות את החולה בידוע שהוא קשה מאד יותר מקדחת המזעזעו ביומם הקץ: וסימניך תנורא קריא. צריך ענין מרובים להסיקו אף זה שהאזיר וזוהו הגוף וזוהו החולי ומצדו בידוע שהוא חולי קשה: מינאר דסיקא קשה מחדשא. מי שלמד והסיד דעמו ושכח קשה לחזור וללמוד מה ששכח יותר ממנו שלא למד: וסימניך טינא דרבי. טיט גבוליים אדמו מטיט חומר כותל יסן קשה לגבול יותר מטיט של עפר חדש: מאי טעמא דרבי. דלמד תימור של חמה מפלע: אילה וו. לאו דווקא נקט שרי ארץ קרניס לנקיבה (ג) למה נמשלה אסתר כאילת. צמח' מגילה (טו:). אמרינן דאסתר אמרה מומור זה כיון שהגיעה לבית המלכים ונמלכה עומתה: שכינה אמרה אלי אילי למה עזבתני: גיטא למד. פלוגתא במסכת מגילה (דף טז:). אילת למאן דלמד מנעמא את הארץ וארכה למד' דאינה מטמאה את הידים ללא ספר היא: מוקים לה כרבי צנינים דר' יפא. כלומר דרש להאי שחר כר' צנינים דר' יפת: למה נמשלה פתלתן של צדיקים כו'. דהאי שחר לשון תפלה הוא דרש ליה כמו רוח בקרבי אשחרך (שערי צדק) נמלכה על התפלה שהיא כאילת שכו" שנגדלת קרניס מפלגות כל שנה ושנה נוסף זה פירוש אחד: אימא אילתא כו'.

קא סלקא דנמיה הורידו כהן גדול לבית הטבילה סיפא דמתניתין הוא וציוס שטעו לשחוט את התמיד צלילה קאמר הורידו כ"ג לבית הטבילה לשחוט תמיד אחרי הטבילה אימא הוה האי טעמו: אי נימא בשאר ימות השנה. דלאו יוה"כ ובסוף אחד מן הקדשים כשהלכנו לזמנא סמוך לעלות השחר: לא סגי דלאו כהן גדול לא דיי עבודה שאר ימים דלאו ככהן גדול: מאור הלכנו מי אימא. לזמנא סמוך לשחר: ה"ק וציוס הכפורים כי אמר צדק צדקא כו'. והואילאוי לבית השריפה מסקנא דמילתא הוא והורידו כ"ג מילתא צדקא נפשיה היא ומהדר לאורכי כסדר עבודה דיוה"כ והכי קאמר כשהוראה אומר צדקא היו מורידין כ"ג ציוס"כ לבית הטבילה שחרית: לא זו צלנד. לא זוהו צלנדו שנגשט צלילה אמרו ישר: אלא אף מליקס העוף וקמינא המנהה צלילה תשרף. דגמיה להו שחמטה דמליקס העוף והמלה מנהה צמקום שחמט הצמחים הם: מאי דהוה הוה. אי אפשר להחזירה: הוא

אלא אפילו עולת העוף שנמלקה ומנחה שנמקצה תצא לבית השריפה. משמע דמשום צלילה וזמיה מיוק ליה משום דקרבו קודם לתמיד של שחר ואמרינן (למך דף לה.) מניין שלא יחא דבר קודם לתמיד של שחר דכתיב העולה עולה ראשונה וכן צפ"ק דעירובין (דף ג.) דלמד ששלמים ששחטו קודם פתיחת דלתות היכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד ולמה לי קרא מיוק ליה דקודם תמיד שחטו דכיון דלא נפתחו דלתות היכל א"כ לא נשחט התמיד דלע"ג דלא כתיב ציה ושחטו פתח אהל מועד משלמים גמרי' דלא לשחוט ליה אלא בזמן שהוא פתוח דמתן בתמיד (דף לה.) לא היה השוחט שוחט עד שהיה שומע קול שער הגדול שנפתח מיהו יש לדחות ההיא כשנפתחו הדלתות ושחטו התמיד ושזו סוגרו דלמ"ס וי"ל דלמ"ס דר' קרא דלמ"ס משום שחמטה דאי משום קודם התמיד ההוא דהקטרה דווקא איירי כדמוכח דר"פ תמיד נשחט (פסחים דף נט.) ועוד דכתיב קרא דוערך עליה העולה איירי דהקטרה דער אורי' דהא דלמד שלא יחא דבר קודם לתמיד היינו למאור והכי אימא דהא צפ"ה התכלת (מנחות דף מט:) והא דלא פסלינן בשמעמא משום דהוי קודם פתיחת דלתות היכל וי"ל דלא מייפסל אלא בשחמטה דכתיב ושחטו אצל צמליקה וקמינא לא והשתא למאי דלמרינן דהעולה עולה ראשונה לאי אלא למאור א"כ עליה תכלת כל הקרנות נמי לא הוה אלא למאור ותימא דלמד צפ"ה אלו דברים (פסחים דף עג.) שחטו ונודע שמשכו הצעלים את ידם יחא לבית השריפה ואי אמרת לא צעי עקירה פסולין מחמת מאי קא הוי משום דשחטו אחר תמיד של צין העצבים וכו' הא אמרינן דלמאור צעלמא וי"ל אם הקריבו כשר אצל אסור להקריב האימורים אחר התמיד ולהכי יחא הצדק לבית

השריפה וא"ת ויעלה וילין אותו בראש של מוצח ויש לומר דסבר כמ"ד לינה מועלת בראש של מוצח דפלוגמא דאמוראי היא בפרק המוצח מקדש (זבחים דף פז.) ודילמא הוה אמורא דלמד התם לא צעי עקירה סבר כותיה ואם תאמר אחת אמאי יחא לבית השריפה נשחטו צדו צוריקת דם בלא הקטרת אימורים דכיון דלא אפשר להקטירם נימא עשאו כמי שנטמאו או שאצדו וכי האי גוונא קאמר צפ"ה תמיד נשחט (פסחים דף נט.) לר' ישמעאל צדו של ר' יוחנן בן ברוקא דלמד מחוסר כפורים כל ימות השנה טובל ומיימי כפרתו אחר התמיד ואוכל בקדשים לערב וקאמר התם דמלינה בראש של מוצח ופריך מכדי כל כמה דלא אשכחתי איברים לא מתאכיל צדו וכו' עד שעשאו כמי שנטמאו אימורים או שאצדו וי"ל שאני הכא דכיון דמשכו צדו צוריקת דם לא חזו מעיקרא אימורים להקריב הלכך לא משחטו צדו צוריקת דם לחזיה אצל התם כיון דהוה חזי להקריבו קודם התמיד לע"פ שהמתין עד אחר התמיד והשתא

לא מצי לקרובה אמרינן שפיר עשאו כמי שנטמאו או שאצדו אי נמי התם דשחטו ונודע שמשכו הצעלים ידם אסור לזרוק הדם מרובין גזירה דילמא אמו להקטיר אחר התמיד ורבי ישמעאל צדו של רבי יוחנן בן ברוקא לית ליה ההיא גזירה ולפי מירוק זה דכל הקרבן פסול מחמת שאסור לזרוק הדם לכתמילה משום גזירה ינחא מה שמשחט ריב"ז דצפרק התכלת (מנחות דף מט:) משמע דאינו אלא למאור דהוא פסול דרבנן ינחא ועוד מן צפרק תמיד נשחט (פסחים דף עג.) דקאמר ר"ש ושאר כל הצמחים ששחטו על המזבח בזמן פסח

לא זו בלבד אמרו. תמיד ששחטו צלילה יחא לבית השריפה. אלא אף מליקת העוף וקמיצת מנחה. דלאו קרבן משזב הוא דלין בלין צניבור, אם נעשו צלילה יחא לבית השריפה (מנחות ק: ט.).

תוס' ישינים

ריחא דנישאר. צדו שחטו פתח אהל מועד ולמה לי קרא מיוק ליה דקודם תמיד שחטו דכיון דלא נפתחו דלתות היכל א"כ לא נשחט התמיד דלע"ג דלא כתיב ציה ושחטו פתח אהל מועד משלמים גמרי' דלא לשחוט ליה אלא בזמן שהוא פתוח דמתן בתמיד (דף לה.) לא היה השוחט שוחט עד שהיה שומע קול שער הגדול שנפתח מיהו יש לדחות ההיא כשנפתחו הדלתות ושחטו התמיד ושזו סוגרו דלמ"ס וי"ל דלמ"ס דר' קרא דלמ"ס משום שחמטה דאי משום קודם התמיד ההוא דהקטרה דווקא איירי כדמוכח דר"פ תמיד נשחט (פסחים דף נט.) ועוד דכתיב קרא דוערך עליה העולה איירי דהקטרה דער אורי' דהא דלמד שלא יחא דבר קודם לתמיד היינו למאור והכי אימא דהא צפ"ה התכלת (מנחות דף מט:) והא דלא פסלינן בשמעמא משום דהוי קודם פתיחת דלתות היכל וי"ל דלא מייפסל אלא בשחמטה דכתיב ושחטו אצל צמליקה וקמינא לא והשתא למאי דלמרינן דהעולה עולה ראשונה לאי אלא למאור א"כ עליה תכלת כל הקרנות נמי לא הוה אלא למאור ותימא דלמד צפ"ה אלו דברים (פסחים דף עג.) שחטו ונודע שמשכו הצעלים את ידם יחא לבית השריפה ואי אמרת לא צעי עקירה פסולין מחמת מאי קא הוי משום דשחטו אחר תמיד של צין העצבים וכו' הא אמרינן דלמאור צעלמא וי"ל אם הקריבו כשר אצל אסור להקריב האימורים אחר התמיד ולהכי יחא הצדק לבית השריפה וא"ת ויעלה וילין אותו בראש של מוצח ויש לומר דסבר כמ"ד לינה מועלת בראש של מוצח דפלוגמא דאמוראי היא בפרק המוצח מקדש (זבחים דף פז.) ודילמא הוה אמורא דלמד התם לא צעי עקירה סבר כותיה ואם תאמר אחת אמאי יחא לבית השריפה נשחטו צדו צוריקת דם בלא הקטרת אימורים דכיון דלא אפשר להקטירם נימא עשאו כמי שנטמאו או שאצדו וכי האי גוונא קאמר צפ"ה תמיד נשחט (פסחים דף נט.) לר' ישמעאל צדו של ר' יוחנן בן ברוקא דלמד מחוסר כפורים כל ימות השנה טובל ומיימי כפרתו אחר התמיד ואוכל בקדשים לערב וקאמר התם דמלינה בראש של מוצח ופריך מכדי כל כמה דלא אשכחתי איברים לא מתאכיל צדו וכו' עד שעשאו כמי שנטמאו אימורים או שאצדו וי"ל שאני הכא דכיון דמשכו צדו צוריקת דם לא חזו מעיקרא אימורים להקריב הלכך לא משחטו צדו צוריקת דם לחזיה אצל התם כיון דהוה חזי להקריבו קודם התמיד לע"פ שהמתין עד אחר התמיד והשתא לא מצי לקרובה אמרינן שפיר עשאו כמי שנטמאו או שאצדו אי נמי התם דשחטו ונודע שמשכו הצעלים ידם אסור לזרוק הדם מרובין גזירה דילמא אמו להקטיר אחר התמיד ורבי ישמעאל צדו של רבי יוחנן בן ברוקא לית ליה ההיא גזירה ולפי מירוק זה דכל הקרבן פסול מחמת שאסור לזרוק הדם לכתמילה משום גזירה ינחא מה שמשחט ריב"ז דצפרק התכלת (מנחות דף מט:) משמע דאינו אלא למאור דהוא פסול דרבנן ינחא ועוד מן צפרק תמיד נשחט (פסחים דף עג.) דקאמר ר"ש ושאר כל הצמחים ששחטו על המזבח בזמן פסח

דקומץ נמי תנא סג. ובנחה שנמקצה. וא"ת הא אמרינן במנחות (מגד, צ) וצריש טעמיה (ב, צ) ונמנחם ונסיקיה צלילה. כי האי גוונא פריקין בפרק שני דתמורה (יד, א) ומפליג בין מנחה נסיקה הבאה עס אצד בלא כתיב נמנחה.